

Het markante taalgebruik van Robert Habeck

Achtergrond - 31 januari 2023 - Auteur: Paul Kerssemakers

Wie één Instagram-video van Robert Habeck heeft gezien, weet genoeg. Deze Duitse minister communiceert anders. Zijn strategie: geen vage termen en gewichtigdoenerij, maar begrijpelijke woorden en rechte doorzetting. Met zijn groot gevoel voor taal luidt Habeck in Duitsland een nieuw tijdperk in op het gebied van politieke communicatie.

Het is maart 2022. Duitsland bevindt zich in een grote energiecrisis. Robert Habeck reist af naar Qatar. De minister van Economische Zaken en Klimaatbescherming onderhandelt daar met de regering over de levering van LNG. Hiermee moet Duitsland minder afhankelijk worden van Russisch gas. Het bezoek is zeer omstreden: enerzijds gezien het feit dat uitgerekend een minister van de Groenen met fossiele energie wil doorgaan, anderzijds vanwege de slechte mensenrechtensituatie in Qatar. Habeck is zich hiervan bewust en plaatst een [video op Instagram](#) waarin hij zijn besluit verdedigt.

In het filmpje neemt de Groenen-minister de rol van influencer én verslaggever aan: "Ik ben nu hier in Doha op de tweede dag van een reis die eigenlijk super eigenaardig is. In Oekraïne sterven mensen en hier... Jullie zien hoe de skyline eruit ziet." Habeck noemt Qatar spottend "een, laten we zeggen, interessante regio op politiek gebied". Verder vertelt hij in simpele taal - met veel Engelse uitdrukkingen - open over zijn onzekerheden, wat Habeck menselijk doet overkomen: "Ik was een beetje bang dat ik er zou worden uitgegooid wanneer ik *in your face* [over de slechte arbeidsomstandigheden] zou beginnen, maar dat was helemaal niet zo." De video maakt duidelijk: deze politicus communiceert anders.

Een aantal maanden later kampt Duitsland met torenhoge energieprijzen. Habeck wordt in het [Heute-journal](#) gevraagd wat hij van het idee vindt om mensen die gas besparen extra te belonen. De minister reageert sceptisch. Hij roept Duitsers op hun "*inneren Schweinehund zu überwinden*" (zich over hun luiheid heen te zetten) en simpelweg uit solidariteit energie te besparen: "*Und wenn da jemand sagt, ich helfe nur, wenn ich 50 Euro krieg, würd ich sagen: Die kriegst du nicht, Alter!*" (Wanneer iemand dan zegt: ik help alleen als ik 50 euro krijg, dan zeg ik: die krijg je niet, ouwe!) Het fragment ging viraal, want een minister die de mensen met

zulk informeel taalgebruik toespreekt, is in de Duitse politiek uniek. Communicatie-experts zijn ervan overtuigd dat Habeck dit met opzet doet: de Groenen-politicus is een echte intellectueel, maar wil zijn (potentiële) kiezers het gevoel geven ook maar een 'gewoon mens' te zijn. *Tekst gaat verder onder de video*

[View this post on Instagram](#)

A post shared by NDR Info (@ndr.info)

Daarnaast zijn Habecks Noord-Duitse roots kenmerkend voor zijn manier van politiek bedrijven. De politicus groeide op aan de Oostzee in Sleeswijk-Holstein, studeerde en promoveerde in Hamburg en woont sinds lange tijd in Flensburg. Terwijl de meeste politici hun dialect afleren en in de landelijke politiek *Hochdeutsch* praten, gebruikt Habeck regelmatig typisch Noord-Duitse uitdrukkingen. Zo doet hij in een [persconferentie](#) een onenigheid tussen hem en minister van Financiën Christian Lindner (FDP) af met "*alles chico*". Een Hamburgse straattaal-uitdrukking die jongeren gebruiken om duidelijk te maken dat alles oké is.

Ook zijn nuchterheid en pragmatisme gelden als Noord-Duitse kenmerken. Tijdens een interview in [Tagesthemen](#) afgelopen oktober wordt de Groenen-minister aangesproken op het continue geruzie in de coalitie over het langer openhouden van de Duitse kerncentrales. Op de vraag hoe hij deze onenigheid wil oplossen, antwoordt Habeck zeer kortaf met "*reden!*" (praten!). Door deze directe manier van communiceren komt Habeck erg authentiek over en juist dát maakt hem bij

veel Duitsers zo geliefd.

Merkel en Scholz

In de [meest recente peilingen](#) komt Habeck dan ook als populairste politicus van Duitsland uit de bus. Sinds het aantreden van de nieuwe Duitse regering, slechts twee maanden voordat Rusland Oekraïne binnenviel, heeft zijn populariteit een hoge vlucht genomen. Uitgerekend in crisistijd is Habeck voor veel Duitsers een verademing. De minister weet complexe kwesties en tegenstrijdige besluiten in begrijpelijke taal uit te leggen, met ruimte voor zelftwijfel.

Dat Habeck zo open over zijn twijfels en afwegingen spreekt, kan hem op den duur tegenwerken, waarschuwen socioloog Julian Müller en politicologe Astrid Séville in [Der Spiegel](#). Kiezers uit een academisch milieu zijn deze constante zelfreflectie gewend. Mensen uit een niet-academisch milieu daarentegen zouden deze manier van politiek bedrijven juist als zwakte kunnen zien. Zo bekritisieren oppositiepartijen CDU/CSU en AfD al regelmatig de besluiteloosheid van minister Habeck.

'Habecks taalantenne staat een stuk scherper afgesteld dan bij de meeste Duitse politici'

De huidige populariteit van de Groenen-politicus wordt ook door de voormalige én de huidige Duitse bondskanselier veroorzaakt. 16 jaar lang leek open communicatie niet in het woordenboek van oud-kanselier Angela Merkel te staan. Zij gaf zelden een kijkje in haar zieleleven. De CDU-politica was er altijd op bedacht dat alles wat ze zei tot een *Schlagzeile* (krantenkop) kon leiden.

Olaf Scholz staat eveneens bekend om zijn indirecte manier van communiceren. Al voor zijn kanselierschap kreeg hij de spottende bijnaam *Scholzomat*. Eén keer schoot de SPD-politicus uit z'n slof: vorig jaar tijdens een [bijeenkomst](#) op de Dag van de Arbeid legde hij – al schreeuwend – glashelder uit waarom Duitsland zware wapens levert aan Oekraïne. Scholz kán dus wel duidelijk communiceren, hij moet het alleen nog willen. Want ondanks oorlog, crisis en inflatie verkiest de bondskanselier nagenoeg altijd afstandelijkheid boven heldere communicatie. Mogelijk snakken veel Duitsers daardoor naar duidelijke taal in de politiek. Robert Habeck speelt hier perfect op in.

Sensibiliseren

Het is niet verwonderlijk dat Habeck met zijn communicatiestijl opvalt. Hij studeerde naast filosofie Oud- en Middelhoogduitse letterkunde en promoveerde als literatuurwetenschapper aan de Universität Hamburg. Voordat Habeck de politiek inging, was hij fulltime auteur. Met zijn vrouw Andrea Paluch vormt hij een

succesvol schrijversduo. De twee hebben kinderboeken, romans en een toneelstuk uitgebracht.

Bovendien verscheen in 2018 Habecks eerste [taalboek](#) 'Wer wir sein könnten'. Daarin pleit hij voor een open en diverse Duitse taal, want "hoe wij over ons, over Duitsland praten, bepaalt wie wij als Duitsers zijn en hoe Duitsland is". De Groenen-politicus beschrijft hoe taal nauw samenhangt met cultuur en verklaart waarom mensen bang zijn voor verandering in hun moedertaal; daarmee zou ook hun *Heimat* veranderen, aldus Habeck. Verder bekritiseert hij het taalgebruik van (extreem)rechtse politici: "Wanneer van een 'vluchtelingengolf' wordt gesproken, wordt de aankomst van mensen tot een gevaarlijk natuurverschijnsel verklaard." De politicus wil zijn lezers voor "zulke populistische formuleringen" sensibiliseren. Uit het boek blijkt: Habecks taalantenne staat een stuk scherper afgesteld dan bij de meeste Duitse politici.

"Super idioot"

Politiek verslaggevers vragen zich af hoelang de Habeck-hype standhoudt. Slechts één 'verkeerde' opmerking kan in de politiek genoeg zijn om een eind te maken aan iemands carrière. Juist Habeck is vanwege zijn open en eerlijke communicatiestijl hiervoor extra kwetsbaar. In zijn tijd als partijvoorzitter heeft dit hem al parten gespeeld: zo deelde Habeck in 2018 meerdere sneren uit op Twitter, wat hij achteraf "*super bescheuert*" (super idioot) noemde. Het medium triggerde hem agressiever en polemischer te reageren dan hij zou willen, [liet de politicus weten](#). Omdat op Twitter volgens Habeck bovendien geen constructief gesprek kan worden gevoerd, besloot hij [zijn account te verwijderen](#).

'Vanwege zijn open en eerlijke communicatiestijl is Habeck extra kwetsbaar'

Daarvoor in de plaats heeft Habeck als minister nu Instagram ontdekt. Hierop plaatst hij wekelijks meerdere video's waarin hij de besluiten van zijn ministerie in simpel taalgebruik probeert uit te leggen. Ook omstreden thema's gaat de politicus niet uit de weg. Onlangs publiceerde hij een [video](#) over de ontruiming van het 'bruinkooldorp' Lützerath. In deze kwestie verwijten klimaatactivisten Habeck dat hij als minister van Klimaat zijn 'groene principes' overboord heeft gegooid. Geen radiostilte van zijn kant, integendeel: de politicus bekent in het filmpje dat ook hij het compromis over de bruinkoolwinning "*wirklich schmerzhaft*" (echt pijnlijk) vindt, maar dat de beslissing om Lützerath te ontruimen gezien de omstandigheden nu de enige juiste is.

In de Bondsdag vond afgelopen vrijdag de jaarlijkse Holocaust-herdenking plaats. Naar aanleiding hiervan plaatsen talrijke Duitse politici op hun social-media-

kanalen lange, formele verklaringen waarin ze bij de slachtoffers van de Holocaust stilstaan. Habeck niet. Hij deelde een paar strofen uit het [gedicht](#) 'Engführung' van dichter Paul Celan.

Lukt het Robert Habeck om deze manier van communiceren vol te houden en daarmee voor een *Zeitenwende* in de Duitse politieke communicatie te zorgen? Of moet de Groenen-minister voor zijn communicatiestijl op den duur de tol betalen? De tijd zal het leren.

Dit is een artikel gedownload via duitslandinstituut.nl.

Artikel: <https://duitslandinstituut.nl/artikel/53767/het-markante-taalgebruik-van-robert-habeck>